

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 12. De protestatione facta ab errante circa fidem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

iusmodi rationibus inuitamur, & propter eas credamus quæ sunt fidei.

4 Ea igitur, quæ fidei sunt, tentanda non sunt probari, nisi per auctoritates his, qui auctoritates suscipiuntur, apud alios vero sufficit defendere non esse impossibile quod prædicat fides. Vnde Dionysius dicit 2. cap. de diuin. nomi. Si aliquis est, qui totaliter eloquijs resistit, longe erit a nostra philosophia: sed si ad ueritatem eloquiorum, scilicet sacrorum, respicit, hoc etiam nos ca-

lib. 1. non longe à principio. lib. 1. de fide cap. 5.

none utimur, vnde dicit Hilarius de trinit. Non putet homo intelligentia sua generationis sacramentum posse consequi. Ambrosius etiam dicit, Impossibile est generationis scire secretum: mens deficit, vox silet.

5 Et si non potest probari per rationem naturalem mysterium Trinitatis, consequenter nec possunt probari per rationem naturalem mysteria Filij Dei Patris: utpote, quod Dei Filius fuerit incarnatus, passus, mortuus, & sepultus: & sic de alijs Christi misterijs, & Ecclesie sacramentis: quæ sacramenta omnia fluxerunt a Dei Filio Domino Iesu Christo.

6 Secundo eadem parte, quæstio. 1. artic. 8. dicit sic: Sacra doctrina cum non habeat superiorum, disputat contra negantem sua principia, arguendo quidem si aduersarius aliquid concedit eorum, quæ per diuinam reuelationem habentur, sicut per auctoritates sacre doctrinæ disputamus contra hereticos, & per vnum articulum contra negantes alium. Si vero aduersarius nihil concedit eorum, quæ diuinitus reuelantur, non remanet amplius uia ad probandum articulos fidei per rationem: sed ad soluendum rationes, si quas inducit contra fidem.

7 Cum enim fides infallibili ueritati innitatur, impossibile autem sit de uero demonstrari contrarium, manifestum est, probationes, quæ contra fidem inducuntur, non esse demonstrationes, sed solubilia et argumenta. Et infra eadem parte q. 2. artic. 2. in solutione 1. argumenti dicit sic. Deum esse, & alia huiusmodi, quæ per rationem naturalem nota possunt esse de Deo, ut dicitur Roma. 1. non sunt articuli fidei, sed præambula ad articulos. Sic enim fides præsupponit cognitionem naturalem, sicut gratia naturam, & ut perfectio perfectibilem, nihil tamen prohibet illud, quod per se demonstrabile & scibile est, ab aliquo accipi ut credibile, qui demonstrationem non capit.

8 Tertio 2. 2. q. 1. arti. 5. in solutione secundi argumenti dicit sic. Dicendum, quod rationes, quæ inducuntur a sanctis ad probandum ea, quæ sunt fidei, non sunt demonstratiuæ, sed persuasiones quædam manifestantes non esse impossibile quod in fide proponitur, vel procedunt ex principijs fidei, scilicet ex auctoritatibus sacre scripturæ: sicut Dionysius dicit 2. cap. de diuin. nomin. Ex his autem principijs ita probatur aliquid apud fideles, sicut etiam ex principijs naturaliter notis probatur aliquid apud omnes. Vnde etiam Theologia scientia est, ut in principio operis dictum est.

A 9 Et in solutione argum. 2. dicit: Ea quæ demonstratiue probari possunt inter credenda numerantur, non quia de ipsis sit simpliciter fides apud omnes, sed quia præxiguntur ad ea, quæ sunt fidei, & oportet ea saltem per fidem præsupponi ab his, qui eorum demonstrationem non habent. Et infra ead. parte q. 3. art. 10. in solutione 2. argumenti dicit sic. Dicendum, quod rationes, quæ inducuntur ad ea quæ sunt fidei, non sunt demonstrationes, quæ in uisionem intelligibilem intellectum humanum reducere possunt. Et ideo non desinunt esse non apparentia, sed remouent impedimenta fidei, ostendendo non esse impossibile quod in fide proponitur.

B 10 Vnde per tales rationes non diminuitur meritum fidei, nec ratio fidei, sed rationes demonstratiuæ inductæ ad ea, quæ sunt fidei præambula, non tamen ad articulos, & si diminuant rationem fidei, quia faciunt esse apparens illud, quod proponitur, non tamen diminuant rationem charitatis, per quam uoluntas est prompta ad illud credendum, etiam si non appareret. Et ideo non diminuitur ratio meriti. Ea etiam quæ reputantur fidei siue in consideratione hominis, siue in exteriori persecutione, in tantum augent meritum fidei, in quantum ostenditur uoluntas magis prompta & firma in fide. Et ideo martyres maius meritum fidei habuerunt non recedentes a fide propter persecutiones, & etiam sapientes maius meritum fidei habent non recedentes a fide propter rationes philosophorum, vel hereticorum contra fidem inductas: Sed ea quæ conueniunt fidei, non semper diminuant promptitudinem uoluntatis, ad credendum. Et ideo non semper diminuant meritum fidei.

Hæc quæ nunc sequuntur, & habet beatus Thomas 2. 2. q. 2. art. 10. ad 3. argum.

Q V A E S T I O XII.

D De protestatione facta ab errante circa fidem.

S V M M A R I U M.

- 1 Credibilia in triplici sunt differentia.
- 2 Primi ordinis credibilia fidelis quisque nosse debet.
- 3 Minoribus quæ notitia de articulis fidei sufficiat.
- 4 Mediotres quænam scire oporteat.
- 5 Maiores plura scire tenentur, quam alij.
- 6 Quo maiorem gradum quis obtinet, eo plura sciat oportet.
- 7 Credibilia secundi ordinis, & quomodo hæc credere sit necessarium.
- 8 Ab omnibus credendum est uera esse quæcumque in sacris literis continentur.
- 9 Credibilia tertij ordinis, & de ijs quid oporteat credere simplices.
- 10 Quid Mediocres, ut Clericos, Curatos, Religiosos.
- 11 Quid Maiores, ut Inquisitores, & Episcopos.
- 12 Protestatio generalis non prodest neganti quæ scire tenetur.

13 Prodest autem neganti ea, que non tenentur explicitè credere.

14 Qui ab inquisitore satis instructus veniit veritatem catholicam amplecti, sua protestatione non adiuuat.

15 Cauti sint inquisitores, & perspicaces in dignoscendis hereticorum fallacijs.

VODECIMA quæstio est, Vtrum asserens & protestans, quod credit omne illud quod credit & profitetur sancta mater Ecclesia; negat tamè explicite aliquem fidei articulum, seu aliud ad fidem pertinens; an talis protestatio generalis ei sufficiat ad salutem, & adiuuet protestantem.

Ad hanc respondemus iuxta mentem S. Thomæ in 3. sententiarum dist. 25. & in 2. q. 1. & 2. in pluribus locis, quod credibilia sunt in triplici differetia. Primo namque sunt quædam, que per se, & directè sunt credibilia: ut pote, quia sunt totius nostræ fidei Christianæ principia prima, & fundamenta, & ista sunt articuli fidei, quæ sunt totius nostræ credentis rudimenta.

2 Et hæc tenetur quilibet fidelis credere explicitè in genere tamen, ut scilicet credat quod omnes articuli in generali, et quilibet in speciali sint veri & nullus eorum est falsus. Explicite autem articulum vnum ab alio scire distinguere, & quemlibet singillatim & distinctè explicite credere non tenetur omnis, sed quilibet secundum magis & minus, prout congruit eius statui & officio, cui præest, & in quo est.

3 Nam minores inferiores, etiam simplices, ut communes laici tenentur ad credendum explicite Christi humanitatis mysteria: quæ sunt uia pertingendi ad beatitudinem, & salutem: Quia ut dicitur Act. 4. Non est aliud nomen sub cælo, nisi Christi, datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri: propter quod tenentur explicite credere Christi mysteria, præsertim illa, de quibus solennizat Ecclesia; ut pote, quod Dei filius fuit conceptus de Spiritu sancto, in Maria semper virgine incarnatus, quod fuit de virgine natus, quod fuit passus, mortuus, & sepultus, quod descendit ad inferos, quod resurrexit tertia die, quod ascendit ad cælum, & quod ad iudicium est venturus. Et cum non possit credi explicite, quod Dei Patris Filius fuerit de Spiritu sancto incarnatus, absque credentia Dei Patris, Dei Filij, & Dei Spiritus sancti, & per consequens Trinitatis: ideo omnes, etiam simplices, tenentur credere explicite Trinitatis mysterium, hoc est, quod sunt tres personæ diuinæ, Pater & Filius, & Spiritus sanctus. Vnde Matth. ult. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti: Et de huiusmodi explicita credentia Trinitatis, examinatur quilibet in baptismo. Inter laicos etiam simplices est gradus assignare, quia ad amplius credendum tenentur tamen laici literati, quam illiterati.

† al. perueniendi.

A Et inter illiteratos ad ampliora credenda tenentur illi, quorum auribus Dei verbum in Ecclesia quotidie prædicatur, quam rustici, qui rarius audiunt verbum Dei, sed omnes tenentur ad articulos humanitatis, & etiam Trinitatis.

4 Mediocres vero, ut clerici, & curati, ac omnes religiosi, quorum est verbo, vel facto de credendis, & agendis simplices erudire, tenentur ad explicitam credentiam cuiuslibet articuli singillatim, et ad aliqualem articulorum declarationem, & ad credentiam extensorem: non æqualiter tamen, sed secundum magis & minus, prout congruit eorum officio, cui præsent. Nam ad plus tenentur clerici curati, quam non curati: & ad plus religiosi quibus incumbit ex officio verbū Dei clero & populo prædicare, & confessiones audire, quam religiosi, quibus hoc non incumbit. Quare subtilitates & considerationes circa mysteria Christi incarnationis, & passionis & huiusmodi, tenentur mediocres magis & minus explicite credere, secundum quod conuenit statui vniuscuiusque.

5 Maiores autem, utpote Prælati Ecclesiæ, & Rectors, Magistri sacre Theologiæ, & Doctores, quorum est mediocres per se, & eis medianibus, minores & simplices erudire. Sicut Angeli primæ hierarchiæ, & his medianibus, illos terræ & inferiores illuminare, ut dicit Dionysius 12. de cælesti hierarchia: Isti enim superiores in Ecclesia, & maiores magis expressam fidem & cognitionem tenentur habere de omnibus & singulis fidei articulis, & Ecclesiæ sacramentis, & eorum declarationibus, & expositionibus ac fidei subtilitatibus. Vnde 1. Petri. 3. Parati semper ad satisfactionem omni poscenti uos rationem de ea, quæ in uobis est spe. Non æqualiter tamen.

6 Nam ad plus tenentur Pontifices, quam Abates, cum sint superiores, & ad plus prauitatis hæreticæ Inquisitores, quam Magistri & Doctores, cum sint fidei iudices: & plus quam omnes, summus Pontifex: ad quem pertinet ea que sunt fidei sententialiter determinare inconcussa fides, & ad quem sunt maiores & difficiliore quæstiones fidei & Ecclesiæ deducendæ ut habetur in decretis dist. 44. † Vnde Dominus dicit Petro, ut patet Luca 22. quem summum Pontificem constituit, Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua; & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.

7 Secundo sunt quædam credibilia, quæ directè, & per se non sunt credibilia, sed potius indirectè, quia ad eorum negationem et corruptionem sequitur negatio & corruptio fidei articulorum omnium, ut sunt illa alia a fidei articulis, quæ in sacra scriptura, hoc est in libris canonicis, seu in Biblia continentur: cum ab Ecclesia approbentur: De quibus dicit Augustinus † ad Hieronymum: Solum, inquit, eis libris, qui canonici appellantur, didici hunc honorem deferre, ut nullum auctorem eorum scribendo errasse aliquid firmissime credam: alios autem ita lego, ut licet sanctitate polleant, non ideo uerum

† lib. 6. † Ioan. de uer.

† Non. tur. cap. 24. c. 1. tra de b. & eius. c. u.

† Vide. data. Aug. ex. Hier. epist. refer. E. ego. In Cler. dand. hoc. cum. Al. Ep. mul. sis. Eym.

rum putem, quia ipsi ita scripserunt. Et ista credibilia, quae ita continentur in sacra scriptura, a fidei articulis alia: ut pote, quod Abraham duos filios habuit: vel, quod Ioseph Iponus Mariae fuerit, & similia, non tenetur quilibet explicitè credere talia sigillatim, sed solum tenetur credere implicite in preparatione animi, ut sit paratus credere quicquid in diuina scriptura continetur: attamen tuac tenetur quilibet explicitè credere, quando ei constiterit, quod in diuina scriptura talia continentur; & per illum vel illos, ad quem vel quos pertinet, deducum fuerit coram eo.

8 Vnde quilibet tenetur explicitè credere, quod omnia quae sunt in sacra scriptura, sunt vera: quia diuinitus reuelata. An autem ista vel illa in sacra scriptura contineantur (loquendo de alijs fidei articulis) tenentur isti vel illi, magis vel minus scire; & per consequens illa credere, prout eorum statui & officio congruit, ut de primis credibilibus fuit dictum.

9 Tertio sunt quaedam credibilia alia, quae nec sunt fidei rudimenta, nec clare ponuntur in dicta sacra scriptura, sed sunt per Ecclesiam ex illis aut istis deducta, ut fidei consona, ac determinata ut de fide credenda, ut pote quod Spiritus sanctus procedat a Patre & Filio vnica spiratione, & non duabus: & ab eis tanquam ab vno principio, non duobus: ut habetur de sum. Trini. & sid. catho. ca. fidei. Et quod Dominus Iesus habuit aliqua cum Apostolis in communi: ut in extrauaganti, Cum inter nonnullos. & similia. Et huiusmodi credibilia per sanctam Ecclesiam determinata & approbata, ut fide tenenda, non tenentur minores explicitè credere: sed bene implicite, & in animi preparatione, ut credant omne id verum esse & fide tenendum, quod ut fide tenendum est per Dei Ecclesiam approbatum.

10 Mediocres autem, qui, ut praedicitur, habent simplices erudire, tenentur aliqua de huiusmodi credere explicitè; non tamen omnia talia credibilia singulariter, nec omnes aequaliter, sed secundum quod congruit eorum statuti, & eruditioni, qua habent simplices informare: Ut omnes tenentur explicitè credere, quod animae iustorum decedentium, qui non peccauerunt, ut paruulorum: vel si peccauerunt, hic vel in purgatorio plene satisfecerunt, euolauerunt ad caelos, extremo iudicio minime expectato: iuxta Ecclesiae determinationem, ut de fide factam, ut in extrauaganti Benedicti XI. quae incipit, Benedictus. Sed Curati & Religiosi, quibus incumbit ex officio praedicare: & confessiones audire, tenentur explicitè credere, quod usura est peccatum iuxta determinationem ut de fide factam, extra de usuris, Ex graui. & similia.

11 Maiores autem, & praesertim Inquisitores haeretica prauitatis Pontifices, & maxime Pontifex summus, tenentur credere explicitè credibilia omnia talia, per Ecclesiam ut fide tenenda determinata, & approbata: cum eis incumbat

A ex officio, eos, qui huiusmodi de fide factas per Ecclesiam determinationes non admittunt, seu eis non credunt, vel contradicunt, punire, & sententialiter iudicare. Patet igitur de tribus credibilibus antedictis, & qui tenentur, vel non ad explicitam credentiam eorumdem.

12 Nunc igitur ad quaestionem, de qua quaeritur, Respondemus, quod taliter asserens & protestans in genere, sed negans in specie, vel negat id, quod ipse explicitè tenetur credere, uel non. In primo casu talis protestatio generalis non ei sufficit ad salutem, nec adiuuat protestationem. Vnde si simplex laicus protestetur ut est dictum, negat tamen expresse Dei Filium esse in carnatum, vel passum, cum hoc teneatur explicitè credere, talis protestatio non iuuat eum. Eodem modo si Graecus protestetur, ut prius: negat tamen expresse & deliberate Spiritum sanctum procedere à Patre, & Filio, ut ab uno principio, & vnica spiratione: seu Dominum Iesum Christum, habuisse aliqua cum Apostolis in communi; talis protestatio non ei sufficit ad salutem, nec adiuuat protestationem: & praesertim si taliter protestans negat uocatus coram fidei iudice cum pertinacia: tunc enim negotium quam plurimum aggrauatur.

13 In secundo a vero casu, quando scilicet protestans taliter, ut est dictum, negat illud, quod explicitè credere non tenetur: dicimus quod si negat, non coram iudice fidei, seu si coram eo, antequam per eundem sit informatus, quod istud quod negat, sit contra fidem, paratus tamen credere, ut per eundem fidei iudicem fuerit informatus: in quolibet casu talis protestatio ei sufficit ad salutem, & adiuuat protestationem, & causa est, quia ad amplius non tenetur. Vnde Augustinus ad Glorium, & Eleusum, & habetur transumptiue 24. q. 3. Qui sententiam suam quamuis falsam, atque peruersam, nulla pertinaci animositate defendunt, praesertim quam non audacia suae praesumptionis pepere- runt, sed a seductis, atque in errorem lapsis parentibus acceperunt, quaerunt autem cauta sollicitudine ueritatem, corrigi parati cum inuenerint, nequaquam sunt inter haereticos deputandi.

14 Si autem negat coram iudice fidei, postquam est per eundem iudicialiter informatus, quod illud, quod negat, est contra fidem, & adhuc in tali negatione pertinaciter, & contumaciter perseuerat; talis protestatio generalis sic protestanti non sufficit ad salutem, nec adiuuat protestationem: immo reddit eundem haeticum pertinacem, quamdiu in negatione huiusmodi perseuerat iuxta c. Ad abolendam. §. praesentis, extra de haereticis. & iuxta c. Super quibusdam, extra de verbo. sign. Vnde August. contra Manicheos, & recitatur 24. q. 3. Qui in Ecclesia Christi morbidum aliquid paruumque sapiunt, si correpti, ut sanum rectumque sapiant, resistunt contumaciter, suaque pestifera & mortifera dogmata emendare nolunt, sed defensare persistunt, haeretici sunt. Tales enim haeticorum

† al. Curatus

† al. & pertinacia subsecquatur. † al. similiter.

† Cap. Dixit Apostolus.

† Cap. qui in Ecclesia.

† lib. 6. † Ioan. xxii. de uerb. sign.

† Videto nota super hac extrauaganti, quam p. 2. capitulum refert Eymericus. In Clement. 9. ind. 8. sane.

corum protestationes, quo animo dicantur, prudenter est à fidei iudicibus indagandum: nam ut dicit Hieronimus in epistola ad Pammachium, frequenter heretici dum coguntur subscribere; ne de Ecclesia expellantur, suum errorem paliant fictis verbis, & ea temperant, & ordine vertunt, ut catholicam credantur tenere sententiam: & quam se tenere fictis verbis simulat, corde negant, & quod sermone coguntur dicere, mente damnant: etsi quando aperta blasphemia publice auribus fuerit reuelata & viderint contra se audientium turbam circumfremere; tunc simplicitate simulata dicunt audiuisse se primum, & magistrum dicere nesciunt, cumque eorum scripta tenentur, voce negant, quod literis profiterentur.

15 Et ideo cum tenentes doctrinam hereticam protestantur, quod non intendunt dicere contra fidem, & Ecclesiam determinationem, non faciliter tali protestationi est standum; sed subtiliter inquirendum, ne hereticorum decipiat disciplina, quoniam frequenter reperiuntur est, quod asserunt fidem esse, quod ipsi credunt, & suam sectam dicunt Ecclesiam, ut dicit Augustinus contra Donatum. Unde cum catholicus audit fidem & Ecclesiam, intelligit fidem catholicam, & Ecclesiam Romanam, hereticus vero intendit fidem, suam heresim; & Ecclesiam, suam sectam: contra quam dicere non intendit.

COMMENT. XXVI.

O Missa questione XI. In qua nulla occurrit difficultas ad institutum nostrum spectans, cum eius materia Theologorum sit propria, quam disputant lib. 1. sentent. distinct. 3. & Scotus quodlibet 14. & Beatus Thom. lib. 1. aduersus gentiles c. 14. & seq. ad questionem hanc ultimam de protestatione, qua valde utilis & frequens est, accedo, in qua Eymericus eleganter docet, quando protestatio precedens inuert protestationem in fide errantem. Is vero more suo priusquam questionem respondeat, multa prefatur, inde tribus assertionibus rem absoluit.

Prima est: Qui protestatur generaliter se credere & tenere quod tenet & credit Ecclesiam, si postea negat id quod explicitè credere tenetur, non excusatur per talem protestationem.

Secunda est: Protestatio generalis eum tuetur qui negat id quod explicitè credere non tenetur, si tamen sit paratus obedire legitimo monitori, & post monitionem errorem deposuerit.

Tertia est: Si post legitimam monitionem, is qui protestatur, in errore perseverat, tunc eum non defendit precedens protestatio, immo ipsam reddit hereticum pertinacem.

De materia protestationis qui scripserint.

De materia protestationis agunt fere omnes recentiores, qui in hereticos scripserunt. Albertinus tract. de agnos. assertio. quest. 12. & q. 29. nu. 13. Simancas de catho. instit. tit. 55. idem in enchyridio violatæ religionis. tit. 50. Ioannes Roias tract. de heretic. par. 1. num. 62. & Alfonsus Casirus lib. 1. c.

11. de insula heretico. puniatio. Gerson tract. de protestatione, Vmbertus Locatus in opere iudicialis, verbo credibilia. num. 6. versicu. si autem, ac veteriores etiam iuris interpretes nonnulla de protestatione dixerunt, Bartolus in rub. de sum. Trini. & fide catho. Cardinalis in Clement. 1. de heret. §. porro Bartholomæus Cepolla cautela quadam, incipiente, Bonum & vrile. Alberticus tract. de statutis p. 4. q. 3. 2. & alij quos prudens omitto.

Et quia pauca quedam de protestatione sum traditurus, ad illiusrandum hunc auctoris locum, nolo negligere protestationis virtutem, quam viri sancti, ut mox dicam, amplexi sunt. Quoniam ergo in his commentarij multa & varia scripturi sumus de rebus grauissimis & maximis, in quibus interdum vel ob imperitiam, & iudicij imbecillitatem, vel ob insuperabilem difficultatem, aut alias causas, quas fert humana conditio, labi & hallucinari contingit: ingenue fateor atque protestor, me nusquam uoluisse discedere a fide catholica, quam Romana. & Apostolica profiteretur Ecclesia, cui diuinitus nunc constitutus preest Gregorius XIII. Pont. Max. nec aliud quidquam dictum volo, quam quod doctrina conuenit Romanæ Ecclesie: quod damnat ipsa, libenter damno; quod approbat, constantissime tenet, & sequor: hereticos omnes abominor, hereses cunctas detestor, nec quidquam est quod magis perhorrescam quam hereses, aut hereseos susceptionem, quam nusquam existimo patienter ferendam: quoniam, ut ait sapientissime Rufinus, Est quidem gloriosum Christi exemplo iniurias tolerare, iunam tamen notam hereseos qui serat vel dissimulet, non esse Christianum. Et beatus Hieronymus ad Pammachium epistola 61. ait: Nolo in suspicionem hereseos quemquam esse patientem, ne apud eos, qui ignorant innocentiam etus dissimulatio conscientia iudicatur, si taceat. hec Hieronymus.

Sed in viam reuertor: Protestationis usus antiquissimus est & visitatus cap. hec est fides. 24. q. 1. ubi Beatus Hieronymus ait. Hec est fides, Papa Beatissime, quam in Ecclesia catholica didicimus, quamque semper tenuimus & tenemus, in qua si minus perire, aut parum caute aliquid forte positum est, emendari cupimus a te, qui Petri fidem & sedem tenes. haec tenes Hieronymus.

Protestatio autem, de qua hic differit auctor, que in rebus fidei fieri consuevit est confessio sine confessio fidei exterius facta ad ostendendum quid inueneris de fide sentiat protestans. ita Albertinus tract. de agnos. assertio. quest. 12. nu. 2. & aliorum quidem definitiones, tamen si diuersis verbis sint concepta, re tamen ipsa cum hac consentiunt. Postquam finitionem confirmare videtur illud Pauli ad Rom. c. 10. Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem: quoniam ad fidei veritatem & integritatem non modo est necessarium in corde firmiter credere, sed etiam oportet id exterius ostendere, quoties causa postulat, ut diximus copiose supra commentario 24. huius partis.

In primo casu talis protestatio generalis non ei sufficit ad salutem, nec adiuuat protestationem. Quoniam qui errat in his que seire debet explicitè,

placite, tamen malignitate & iniquitate peccare cen-
setur, ideoque velut consummatus hereticus habend-
us est, cum non videatur velle captivare intello-
ctum in obsequium fidei. ita Gerson tract. de pro-
testatione, considerat. 3. & Alfonsus Castrius lib. 1.
de iusta heret. punitio. cap. 11. & optima equidē ra-
tione ita sentiunt: nam si huiusmodi protestationes
excusarent, liberum esset cuique quas vellet here-
ses impune docere: & pauci nunquam fuere hereti-
ci, qui huius protestationis velamine non fuerint
conati suas hereses tegere, & prae textu pietatis ita
defendere. Exempla vero quibus hic Emericus uti-
tur, appositissima sunt.

c Eodem modo si Græcus protestetur, ut prius.]
Ita Barcinonensis impressus, & directorium Car-
dinalis de Gamberas, bononiensis tamen & Sabella-
nus ita habent, Si Curatus protestetur. utraq; le-
gitime servari potest. nam si Græcus protestetur se ere-
dere in genere quidquid S. Romana Ecclesia credit:
item si curatus idem protestetur, quoniam curato
ratione officij incumbit explicite scire, Spiritum san-
ctum procedere a patre & Filio; & postea negent,
non excusabuntur. ceterum propter ea quae sequun-
tur, Græcus legendum crederem.

d In secundo vero casu, quando scilicet prote-
stans taliter negat illud, quod explicite credere
tenetur &c.] Hi excusantur per generalem
protestationem. & hæc secunda assertio maxime
locum habet in idiotis & rudioribus, quos excusa-
ri etiam ratione probabilis ignorantiae late ostend-
imus supra, commentario 22. quest. 7. huius partis
regula 4.

Hic tamen puto observandum, quod cum saepe du-
bitetur, an aliquis etiam literatus scire aliqua te-
neatur, cum sint quaedam ad finem spectantia adeo
difficilia & obscura, ut etiam doctos interdum la-
teant. plane si in eis labatur vir literatus multum
sibi proderit præcedens protestatio; quia ignorantia
potius quam animi malicia lapsus censeri debet, ut
optime scripsit Alfonsus Castrius lib. 1. cap. 11. de
iusta heret. punitio. quem sequitur Simancas de cat-
hol. instit. tit. 55. num. 9.

e Si autem negat coram iudice fidei.] Hæc est
postrema assertio, eum scilicet non iuvare protesta-
tione, immo reddi hereticum pertinacem: qui non
vult revocare errorem admonitus ab Episcopo vel
inquisitore. idem docuit Emericus part. 2. quest.
32. num. 8.

Alfonsus tamen Castrius lib. 1. de iusta heretic.
punitio. cap. 10. versi. ex his omnibus. tenuissimis
quibusdam rationibus conatus est ostendere Inqui-
sitoris monitioni non esse necessario semper paren-
dum, neque eum esse hereticum pertinacem putan-
dum, qui inquisitori admonenti non obediret.

e Ceterum contraria sententia vera & communis
est, quam profertur Bartolus, (quem Alfonsus im-
merito reprehendit) in l. tutor quoque. §. tutores.
notabili 1. ff. de suspectis tuto. quem sequuntur Ioā-
nes Anania, & Felinus in rub. de heret. Cardina-
lis in Clemēt. 1. de sum. Trinit. Melchior Canus lib.
12. de locis theologis. cap. 10. circa finē. Palacius
Rubius in allegatione de heresi. §. 3. ver. si ergo in-
quisitores. Nicolaus Arelatanus trac. de heretico.

A notabili 10. Simancas de catho. instit. tit. 48. num.
19. & 20. Tabiētis in sum. verbo, hereticus. §. 25.
num. 26. quod ipsum tenuit iterum. Emericus par-
2. quest. 33. et dixi copiose in libris de penis here-
ticorum, ubi Bartolus ab impugnatione Alfonsi
defendens in hunc modum intelligendū monni. Opti-
me scripsit Bartolus posse tanquam hereticum per-
tinacem puniri cum, qui admonenti Inquisitori non
obtemperat, quod non est perperam aut impruden-
ter accipiendum: sed tunc locum habet Bartoli sen-
tentia cum inquisitor monet. ut iudex, hoc est, re ma-
ture considerata, inspecta prius propositionum qua-
litate, habita cum Iurisperitis exquisita delibera-
tione: tunc enim ei pertinaciter resistere nemo potest
sine manifesta heresi: quod qua ratione contingat,
regulæ sequentes facile indicabunt.

B Sit prima: Quotiens quis incidit in heresim aper-
te damnatam. (voco autem heresim aperte damna-
tam, quæ vel per expressam Ecclesie definitionem
est damnata, ut non esse purgatorium: aut cuius
contrarium aperte in sacra scriptura continetur, ut
Davidem non fuisse regem, & similia, aut alijs mo-
dis) & admonitus ab inquisitore ut. renocet erro-
rem & postquam ostensa est ei ab eodem inquisito-
re manifesta heresis sine condemnatione: is tamen
non vult Inquisitori parere, profecto tanquam he-
reticus pertinax potest condemnari: nam hoc casu
legitime admonet, vera admonet, & iam definita
& declarata admonet; & hoc modo potest videri
locutus Bartolus.

Sit secunda regula: si quis heresim etiam non
aperte damnatam asserat, & inquisitor ei, habita
similiter (quod semper in hac tam gravi causa face-
re debet) matura consultatione cum Iurisperitis,
evidenter (quatenus possibile est) ostendat, asser-
tionem eam esse catholica fidei adversam, vel quia
communis Theologorum opinioni adversatur, vel
quia cum Ecclesie traditionibus pugnat, vel deni-
que quoniam alijs modis in fide peccat, & ad here-
sim accedit, quos enumeravi part. 2. super quest. 1.
reus vero non vult ita momenti inquisitori obtem-
perare, neque errorem revocare; profecto censendus
est hereticus pertinax. Ita Melchior Canus, & re-
fere lib. 12. cap. 10. de locis theologis circa finem:
& ita etiam accipi potest Bartoli & ceterorum
prefata sententia.

Sit tertia tandem regula: Si quis per imperitiam
seu ignorantiam in heresim labatur, (quod rusticis
& idiotis contingere saepe solet) & is à perito in-
quisitore, Episcopo, seu alio, cui legitime admoni-
tionis competit officium, admonitus non vult pare-
re, nisi sit omnino stupidus, & iudicij expertus, velut
hereticus pertinax condemnari potest: nam in his
quæ ad fidem spectant, imperiti in primis debent
prompto animo maioribus iudicibus Ecclesiasticis
obtemperare: quæ etiam ratione acceptus Bartolus
prudenter loquitur, & immerito ab Alfonso repre-
henditur, cuius rationes velut leues libenter omit-
to: atque his quidem modis, quos etiam precitato
loco Alfonsus commemorat, potuisset Bartoli sen-
tentiam tueri.

Hactenus explicui tres de protestatione asser-
tiones ab Emerico allatas, ad quas multæ aliæ for-
tassis

Hereticus
percinax est,
qui monenti
Inquisitori
iudicialiter
non obtempe-
rat.

Generalis
protestatio
enuncietur,
qui errat in
his quæ ex-
plicitè scire
non obliga-
tur.

Non iuvat
protesta-
tione quile-
gitime admo-
nitus non de-
ponit errorē.

Inquisitori
monitionib.
parandum.

Prohibe
generalem
excusationem
in his
scire debet

